

LINGÜÍSTICA DEL TEXT

LES PROPIETATS TEXTUALS: ADEQUACIÓ, COHERÈNCIA I COHESIÓ
(2017-2018)

1.ADEQUACIÓ

El text s'ha d'adaptar(adequar) al context.Aspectes que s'han de tenir en compte:

PRESENTACIÓ	Text complet o fragment. Títol. Disposició en columnes, cal.ligrafa, marges, disposició de les parts.index...
CANAL	Oral o escrit
ÀMBIT D'ÚS	Acadèmic, literari, jurídic, administratiu, periodístic, interpersonal, privat o públic.
TEMÀTICA	Científica, religiosa, filosòfica, econòmica, històrica, fantàstica, quotidiana...
MARC D'ENUNCIACIÓ	L'emissor pressuposa que el receptor sap algunes coses que li permeten entendre el text. Si no infereix aquesta informació, l'emissor haurà de refer el text.
CONEIXEMENTS ENCICLOPÈDICS	
GÈNERE	Assaig, article d'opinió, columna, poesia, conte...
INTENCIÓ	Informar, orientar, regular, convèncer, divertir, entretenir, commoure, fer riure...
(1)FUNCIONS DEL LLENGUATGE	Expressiva, referencial, conativa, poètica, fàtica i metalingüística
(2)MODALITZACIÓ	Impersonal o subjectiu
(3)VARIACIÓ	Diacrònica, diafàsica, diatòpica, diastràtica Dialectes, registres, etc.
(4)LES VEUS DEL DISCURS	1a persona, 2a persona, citacions, emissor, receptor
(5)LA INTERTEXTUALITAT	Relació d'un text amb altres

(1)Com sabràs ja, en tot acte comunicatiu --i un text ho és, al cap i a la fi- intervenen una sèrie d'elements: -l'EMISSOR, qui crea el missatge.-el RECEPTOR, que n'és el destinatari. -el CANAL, o mitjà físic pel qual es transmet el missatge.-el MISSATGE, o informació que es dona.-el CODI(o llengua que s'utilitza, comuna a emissor i receptor)-el REFERENT (realitat exterior a la llengua a la qual fa referència el missatge)-el CONTEXT O SITUACIÓ en què es produeix l'acte de comunicació, i que dona veritable sentit al missatge. Segons quin d'aquests elements de la comunicació es ressalte, la funció dominant podrà ser: **expressiva o emotiva, apel.lativa o conativa, referencial o representativa, poètica** (dita també "retòrica" o "estètica"), **metalingüística** o **fàtica**.

Si predomina...la funció predominant serà...

Referent> funció representativa

Emissor> funció expressiva

Missatge> funció representativa i/o estètica

Receptor> funció conativa o apel.lativa

Canal> text oral o escrit

Codi> funció metalingüística

(2) Modalització o impersonalització

Un text és modalitzat quan l'emissor hi empra diversos marcadors lingüístics i no lingüístics per a manifestar la seua presència.

Marcadors lingüístics	Elements lèxics valoratius (sobretot adjectius) Fórmules expressives (interjeccions, renecs...) Recursos prosòdics o gràfics (cometes, cursiva...)
Marcadors no lingüístics	Ironia Interrogacions retòriques Canvis de registre

Un text impersonalitzat es dona si l'emissor amaga com pot la seua subjectivitat.

Les modalitats oracionals

A més de la informació que transmeten, les oracions poden expressar alguna cosa com dubte, interès, ordre, sorpresa... Són les modalitats oracionals. Vegem-les. Si l'emissor exposa afirmativament o negativament, la modalitat és **enunciativa o declarativa**. Si l'emissor formula una pregunta al destinatari és **interrogativa**. Si el contingut del text es presenta com desitjable, aconsellable, convenient o no per part de l'emissor, la modalitat és **optativa o desiderativa**. Si l'emissor vol que el destinatari obeeisca les seues ordres, o seguisca els seus consells o recomanacions, la modalitat és **imperativa**. Si l'emissor no té certesa d'allò que diu, la modalitat és **dubitativa**. Si l'emissor expressa emoció, dolor, sorpresa, enlluernament, alegria, rebuig, etc, la modalitat és **exclamativa**.

En la funció representativa, abunden les oracions enunciatives o declaratives

En la funció expressiva, abunden les exclamatives i/o interrogatives, dubitatives, desideratives.

En la funció conativa o apel.lativa, abunden les imperatives o interrogatives.

(3).Quan s'usa la llengua estàndard i quan el dialecte

USEM LA VARIETAT ESTÀNDARD	USEM EL DIALECTE
-S'hi tracten temes especialitzats o generals -La formalitat entre els parlants és alta o neutra. -S'usa per escrit o oralment. Text no espontani. -S'usa en situacions formals. -El receptor és desconegut i superior -Propòsit: impersonal i objectiu	-S'hi tracten temes quotidians i personals -La formalitat entre els parlants és baixa. -S'usa oralment i en situacions espontànies. -S'usa en situacions informals. -El receptor és conegut i igual, familiaritat -Propòsit: personalitzat i subjectiu

dialecte

Tenint en compte les següents característiques, el text està escrit a la manera valenciana (estàndard valencià) o en l'altre estàndard (catalano balear...)

registre

Tenint el compte el tema abordat, el grau de formalitat, el nivell de preparació i el canal, el registre predominant en aquest text és el....

REGISTRES INFORMALS		REGISTRES FORMALS	
vulgar	col.loquial	estàndard	culte

tema	quotidià (amb presència de vulgarismes, barbarismes, localismes, col.loquialismes, dialectalismes, etc)	quotidià (amb presència de col.loquialismes, dialectalismes, etc)	general/bastant especialitzat (dialectalismes acceptats per la normativa)	especialitzat (dialectalismes acceptats per la normativa)
mode	molt informal	informal	formal	molt formal
canal	oral(auditiu)	oral(auditiu)	escrit/oral	escrit/oral
preparació	molt espontani	espontani	preparat	molt preparat

(4)

Les veus del discurs

DINS DEL TEXT (intratextual)	
locutor	Qui parla. En literatura, el narrador
alocutari	El receptor del text
enunciadors	Altres veus que parlen en estil directe o indirecte
FORA DEL TEXT(extratextual)	
autor real	La persona real que escriu
lector real	La persona real que llegeix
ENTRE EL TEXT I LA REALITAT	
autor model	La imatge mental que es fa el lector sobre qui escriu
lector model	La imatge mental que es fa l'autor sobre qui el llegeixen

(5)

La intertextualitat

La relació que el text estableix amb altres textos. Casos:

- 1-Si un text fa alguns canvis en algun altre, de manera que encara es reconeix el primer.(p.e.agafar l'estructura de la caputxeta vermella o el flautista de Hamelin, per a fer un altre text)
- 2-Un text inclou referències a altres textos,propis o d'altres autors,apareguts amb anterioritat.
- 3-Un text reproduïx un fragment d'un altre (citacions)
- 4-Títols, epígrafs, etc, poden remetre a un altre text. (p.e.“Crònica d'una dimissió anunciada“)

2.COHERÈNCIA

(1)TEMA I TÍTOL	De què va el text. Títol temàtic o remàtic
(2)ESTRUCTURA TEXTUAL	Text descriptiu, narratiu, argumentatiu...
(3)LA PROGRESSIÓ TEMÀTICA	Parts del text. Com avança la informació.Estructura interna i externa.

1.Tema

El tema d'un text és l'expressió breu i precisa del seu significat global.No s'ha de confondre amb el títol, que unes vegades recull el tema(títol temàtic) i altres no(títol remàtic) En general,només en els textos acadèmics trobem títols temàtics. El tema tampoc no és l'argument, que és allò que conta el text.

”Anàlisis de texto”(tr)

Al tema se li sol dir també eix temàtic i, a les idees aportades sobre ell, motius secundaris. Atenent això,un text podrà ser:

D'estructura climàtica. Si el tema apareix al final del text, de manera que la lectura augmenta l'expectació.

D'estructura anticlimàtica. Si el tema apareix en l'inici.

D'estructura lineal. Si apareix durant tot el text.

D'estructura circular. Si l'eix temàtic apareix en l'obertura i el tancament del text.

2.Estructura textual

descriptiu	diu com és algú o alguna cosa
narratiu	conta fets i accions en un temps i lloc determinats
explicatiu	pretén fer comprensible alguna cosa
argumentatiu	exposa tesis, punts de vista, opinions.
instructiu	dóna instruccions
predictiu	informa sobre fets possibles en el futur
conversacional	coactuen diversos interlocutors
retòrica	usa el llenguatge amb una finalitat estètica

Un text pot contenir **seqüències** pròpies d'un altre tipus de text.

3.La progressió temàtica

Els textos coherents semànticament (Charolles,1978) compleixen una sèrie de normes:

- S'hi han de repetir determinats mots típics del tema que abordem, a vegades substituïts per pronoms, sinònims i altres elements de referència.
- El text es construeix afegint informació nova a la ja coneguda. Aquesta informació l'ordenarem de manera lògica, temporal o espacial.
- La informació nova no pot ser contradictòria amb la que ja tenim.
- Els fets o les idees que conté un text han de tenir relació entre si i amb el context.

En resum, els textos coherents han de complir les regles de:

a) **repetició** b) **progressió** c) **no contradicció** i d) **relació**

Perquè un text siga coherent, ha d'anar desenvolupant el tema d'una forma progressiva, és a dir, ha d'anar afegint

paulatinament informació nova. D'això se'n diu **progressió temàtica**.

PROGRESSIÓ LINEAL

La informació nova es converteix en punt de partida de l'oració següent: En la nostra societat, és freqüent el consum de **begudes alcohòliques**. Aquestes begudes solen portar un alcohol anomenat **etilic**. L'**alcohol etilic** sol tenir diverses fonts...

PROGRESSIÓ DE TEMA CONSTANT

Al mateix tema, se li afegeix informació nova. **Lulú** era una cupletista. **No era feliç**. Un dia **veié sortir una serp** d'un ram de magnòlies i **agafà fàstic al món del teatre**...

PROGRESSIÓ DE TEMES DERIVATS.

Diversos temes deriven d'un de més general o **HIPERTEMA**: Les **ferramentes** són estris fonamentals per al manteniment de la casa. Hi ha el **martell**, que té una funció molt concreta: clavar claus i targes, el **tornavís**, per a caragolar i descaragolar, les **alicates**...

3. COHESIÓ

Un text està cohesionat si els components estan ben relacionats, tant sintàcticament com semànticament. En l'establiment de les relacions sintàctiques poden activar-se diversos recursos gramaticals:

1. LA REFERÈNCIA	les marques de persona, temps i espai que s'usen en un text procediments de substitució lèxicosemàntica
2. LA CONNEXIÓ	l'enllaç de dues parts del text a través d'uns nexes
3. LA MODALITAT ORACIONAL	(vist ja en l'ADEQUACIÓ)
4. LA TEMPORITZACIÓ VERBAL	Verbs dítics i anafòrics
5. LA ISOTOPIA (CAMPS LÈXICS I CAMPS SEMÀNTICS)	Sinònims, antònims, etc.
6. MODALITZACIÓ/IMPERSONALITZACIÓ	Mostrar o amagar la subjectivitat
7. ELEMENTS GRÀFICS	Signes de puntuació, etc.

1. Mecanismes de referència

a) Procediments gramaticals de referència

El terme *dixi* prové del grec *deixis* (acte de mostrar) i té a veure amb les marques de persona, temps i espai que s'usen en un text

	Dixi personal	Marcel i jo hem tornat.
--	---------------	-------------------------

Remissió del text al context	Dixi social	¿És vosté l'últim de la cua?
	Dixi temporal	Demà farem vaga. Ara no.
	Dixi espacial	He viatjat a Tunísia
	Dixi discursiva	Ho veiérem al capítol 1
Remissió interna al text	Anàfora	La mare vol que li deixes el diari
	Catàfora	Jo en vull cinc, de taronges
	El.lipsi	L'un és verd; l'altre groc
	Repetició	El cotxe de l'avi és un cotxe roig

b) Procediments de substitució lèxicosemàntica

sinonímia	Tenia la pell blanca, pà.lida
antonímia	Vols la llet fresca o calenta?
hiponímia	El gos i el gat són animals domèstics
hiperonímia	A les gàbies tenia ocells diversos: canaris, tórtoras, periquitos..

2. La connexió

La connexió consisteix en l'enllaç de dues parts del text a través d'uns nexes o connectors. No s'han de confondre els nexes o conjuncions i els connectors. Aquelles poden fer de connectors, però no sempre.

referència metadiscursiva	Com hem vist més amunt, com veurem després
d'ordre	En primer lloc, finalment...
temporals	Mentre, alhora, a continuació, mentrestant..
de contrast	Tanmateix, en canvi, però(entre comes)
causals	Perquè, per tal com, a causa...
consecutives	Per tant, així doncs, conseqüentment, en conseqüència
d'addició	A més, encara més, fins i tot...
De reformulació	O siga, en altres paraules, millor dit...
d'exemplificació	A tall d'exemple, com a exemple...

3. Les modalitats oracionals

A més de la informació que transmeten, les oracions poden expressar alguna cosa com dubte, interès, ordre, sorpresa... Són les modalitats oracionals. Vegem-les. Si l'emissor exposa afirmativament o negativament, la modalitat és **enunciativa o declarativa**. Si l'emissor formula una pregunta al destinatari és **interrogativa**. Si el contingut del text es presenta com desitjable, aconsellable, convenient o no per part de l'emissor, la modalitat és **optativa o desiderativa**. Si l'emissor vol que el destinatari obeïsca les seues ordres, o segueisca els seus consells o recomanacions, la modalitat és **imperativa**. Si l'emissor no té certesa d'allò que diu, la modalitat és **dubitativa**. Si l'emissor expressa emoció, dolor, sorpresa, enlluernament, alegria, rebuig, etc, la modalitat és **exclamativa**.

4. Els temps verbals

DÍCTICS	Present Ind
	Pretèrit Perfet
	Passat simple o perifràstic
	Futur Simple
ANAFÒRICS	Imperfet
	Plusquamperfet
	Condicional

5. La isotopia

Isotopia fònica	Repetició d'efectes sonors, com l'al.literació o la rima	Brandant llànguidament la llarga cua...
Isotopia gramatical	Repetició d'elements d'una mateixa categoria gramatical	Els xiquets han de menjar, estudiar, dormir jugar...
Isotopia semàntica	Repetició de paraules d'un mateix camp conceptual	Plat, got, cullera, fruiter...

Camp lèxic i camp semàntic

CAMP LÈXIC

1. Segons tinguen un significat més genèric o més específic (són els conjunts formats per la **hiperonímia, la hiponímia i la cohiponímia**).
2. Segons tinguen un significat molt semblant i, en ocasions, idèntic. Serà el cas de la **sinonímia (total o parcial)**
3. O unitats de significat contraposat, per bé que una i altra paraula completen tot un arc de possibilitats del sentit d'una realitat. És el cas dels **antònims**.

CAMP SEMÀNTIC.

Les paraules d'un camp semàntic **són de diverses categories gramaticals**, de manera que si parlem del camp semàntic de "la construcció", tant ens podem referir a

- mots que signifiquen casa de forma general (habitatge, pis, mansió, masia, torre, ...) com també a
- diversos mots que representen parts de la construcció d'un edifici (menjador, porta, escala, finestra, habitació, lavabo, cuina...), com
- a les eines que utilitzen els constructors (grua, plomada, bastida, ciment, pòrtland, ...), com també
- a les diferents accions que es realitzen en aquesta activitat: enrajolar, polir, enguixar...).

Direm, per tant, que un camp semàntic sol tenir diversos camps lèxics.

6. Modalització o impersonalitat

Un text és modalitzat quan l'emissor hi empra diversos marcadors lingüístics i no lingüístics per a manifestar la seua presència.

Marcadors lingüístics	Elements lèxics valoratius (sobretot adjectius)
	Fórmules expressives (interjeccions, renecs...)
	Recursos prosòdics o gràfics (cometes, cursiva...)
	Ironia

Marcadors no lingüístics	Interrogacions retòriques Canvis de registre
--------------------------	---

Un text impersonalitzat es dona si l'emissor amaga com pot la seua subjectivitat.

7. Elements gràfics

Els elements gràfics tenen la funció d'ordenar, separar, estructurar i ressaltar o traure importància a la informació.

Signes de puntuació	Punt, coma, parèntesi, punt i coma..
Signes gràfics	Guions, lletres, nombres...
Elements paralingüístics	Tipografia, marges, tabulacions, columnes, distribucions...

